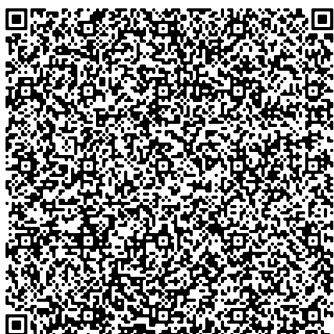

ОСВІТОЛОГІЧНІ КОНТЕКСТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ

OŚWIATOLOGICZNE KONTEKSTY KSZTAŁCENIA ZAWODOWEGO NAUCZYCIELI

УДК [378.6:37].016:811.11(438+437.3)

Євген Громов

ORCID iD 0000-0002-0234-606X

кандидат педагогічних наук, викладач кафедри
методики навчання іноземних мов,
Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського,
вул. Острозького, 32, 21100 Вінниця, Україна
vdpu2004@i.ua

АКТУАЛЬНІСТЬ ВИВЧЕННЯ ДОСВІДУ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ НЕФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ПОЛЬЩІ ТА ЧЕХІЇ

У статті обґрунтовується думка, що вивчення сучасних тенденцій іншомовної підготовки майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей у вищих навчальних закладах Польщі та Чехії є актуальною педагогічною проблемою. Окреслені можливі напрями наукового пошуку, визначені невирішені аспекти, основні завдання, методологічна основа, наукові підходи, практичне й теоретичне значення, яке матиме дослідження для вітчизняної педагогічної науки.

Показано, що наукові пошуки, спрямовані на з'ясування особливостей процесу професійного становлення педагогів нефілологічних напрямів в умовах формування єдиного європейського освітнього простору, визначатимуть перспективи застосування досвіду східноєвропейських країн в українській педагогічній практиці.

Ключові слова: вивчення закордонного досвіду; європейський освітній простір; іншомовна підготовка; майбутні учителі; Польща; Чехія.

DOI: 10.28925/2226-3012.2017.6.163169

Постановка проблеми. Концепція модернізації сучасної української освіти передбачає підготовку компетентних фахівців на рівні світових стандартів, соціально й професійно мобільних, конкурентоспроможних на вітчизняному, європейському і світовому ринках праці. У Національній доктрині розвитку України в XXI столітті (2001, с. 18), законах України «Про освіту» (2004, с. 37), «Про вищу освіту» (2014), Національній програмі вивчення та популяризації іноземних мов «Speak Global – Go Global» (2015), Проекті «Шкільний вчитель нового покоління» (2016), а також у нещодавно презентованій МОН України Концепції «Нової української школи» (2016) високий рівень спілкування іноземними мовами зазначається

серед ключових компетентностей. Окрім того, у «Педагогічній конституції Європи» (2013, с. 5) першою серед основних компетентностей, якими має володіти вчитель XXI століття, також зазначена саме комунікативна компетентність, тобто, вільне володіння кількома європейськими мовами, що забезпечить не лише підвищення рівня фахової підготовки, а й сприятиме академічній мобільності майбутнього вчителя. Завдяки іншомовному спілкуванню педагогів з різних країн відбувається ефект вирівнювання ступенів поінформованості про досягнення в сфері інноваційної педагогіки, інтеріоризації суб'єктами педагогічного процесу однакових загальних цивілізаційних цінностей, що все разом створює особливу соціально-психологічну реальність – міжнародне педагогічне партнерство.

Реалізація основних положень загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти зумовлює необхідність переглянути усталені погляди на процес іншомовної підготовки майбутнього вчителя з урахуванням потреб сучасного суспільства і вимог до рівня та обсягу знань, якими має оволодіти кожний випускник вищого педагогічного навчального закладу. Відтак постала нагальна потреба приведення процесу підготовки майбутнього педагога у відповідність до запитів сьогодення, що передбачає перехід від традиційних до інноваційних способів професійного становлення особистості, від пріоритету вузькоспеціальних завдань до цілісного розвитку особистості майбутнього вчителя, педагогічної взаємодії, співтворчості та співпраці, що забезпечує інтеграцію нашої держави до загальноєвропейського освітнього простору.

Важливою складовою загального процесу європейської інтеграції України є входження української вищої освіти у європейський освітній та науковий простір на основі фундаментальних цінностей і принципів Болонського процесу. Це актуалізує проблему формування у студентів, викладачів і науковців здатності послугуватися кількома мовами. Рішення цієї проблеми сприятиме формуванню якісно нових трудових ресурсів, здатних зайняти гідне місце не лише на вітчизняному, але й світовому ринку праці. У вирішенні цього завдання цінним є досвід європейських університетів, які раніше зустрілися з викликами сучасності й цілеспрямовано вирішують проблеми, серед яких однією з визначальних є формування багатомовності й пошуки взаємного розуміння (Матвієнко, 2016, с. 437).

Аналіз наявних досліджень проблеми. Необхідність удосконалення системи освіти диктується європейською орієнтацією України загалом та входженням у європейський освітній простір зокрема, та передбачає, насамперед, глибоке знання зарубіжного досвіду, необхідного для створення відповідної системи у власній країні. Як показав аналіз наукових джерел, досить ґрунтовно досліджені загальні процеси реформування систем освіти, що відбуваються в найбільш розвинених європейських країнах: Німеччині (Н. Абашкіна, Т. Вакулєнко, Л. Отрощенко, Л. Сакун), Великій Британії (О. Леонтьєва, А. Парінов, В. Третько), Франції (О. Авксентьєва, Л. Зязюн), Фінляндії (Л. Ляшенко), країн Скандинавії (О. Огієнко), Нідерландів (Г. Петрушко), Туреччині (Т. Десятов), інших західних країнах Європейського Союзу (О. Матвієнко, М. Олійник).

Актуальні питання іншомовної підготовки майбутніх учителів упродовж багатьох років досліджувалися науковцями за різними напрямками. Серед них – теоретико-методологічні основи іншомовної педагогічної освіти (О. Бігич, І. Бім, Н. Бріт, В. Краєвський, І. Лернер, Б. Лапідус, С. Ніколаєва, В. Плахотник, Г. Рогова, Ф. Рабинович,

О. Савченко, О. Хоменко та ін.); професійна іншомовна підготовка фахівців у галузі педагогічної діяльності (І. Андрєєва, С. Роман, Г. Бакаєва, П. Гурвич, Т. Скрипникова, В. Неустроєва та ін.); теорія компаративних досліджень (В. Зубко, К. Корсак, Н. Лавриченко, О. Локшина, Л. Пуховська, І. Тараненко, Й. Шатковська, А. Яновський та ін.).

Але насамперед інтерес для компаративного аналізу становить досвід країн близького зарубіжжя з найбільш подібними до України соціальними, історико-політичними, соціально-економічними, освітніми умовами. На нашу думку, саме такими країнами є Республіка Польща та Чеська Республіка. На початку XXI ст. обидві країни стали членами Європейського Союзу завдяки глибокому реформуванню як соціальної й економічної систем, так і систем підготовки фахівців, зокрема активізації контактів з державами Західної Європи у сфері освітньої політики, орієнтації на висновки академічних громад розвинених європейських країн, і, як наслідок, активізації впливу освітньої політики західних країн на наявні системи професійної підготовки Польщі та Чехії.

У цьому ж напрямі рухається Україна, тому позитивні зміни, що відбуваються в наших найближчих сусідів, є прикладом для нашої держави щодо вирішення питань організації змісту, форм і технологій освіти. Упродовж останнього десятиліття українські науковці активно здійснюють порівняльно-педагогічні дослідження тенденцій іншомовної підготовки в країнах Східної Європи: С. Каричковська (порівняльний аналіз підготовки майбутніх учителів англійської мови в університетах України та Польщі), Л. Загоруйко (особливості оцінювання знань студентів з іноземної мови у вищих навчальних закладах Польщі), М. Тадеєва (сучасні тенденції розвитку шкільної іншомовної освіти в країнах-членах Ради Європи), О. Антоненко (європейські інновації в системі навчання іноземних мов у Чеській Республіці) та інші. Водночас аналіз праць науковців свідчить, що основна увага приділялася вивченню особливостей професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов, в той час як особливості іншомовної підготовки майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей в означених країнах ще не стали предметом окремого цілісного наукового дослідження. Важливість дослідження зумовлюється соціальною значущістю вивчення проблеми іншомовної підготовки майбутніх фахівців немовних спеціальностей у польських та чеських вищих навчальних закладах у контексті порівняльного аналізу та необхідністю використання їхнього позитивного досвіду задля створення і впровадження рекомендацій щодо ефективних умов іншомовної підготовки майбутніх педагогів в Україні.

Невирішені аспекти проблеми. Науковий аналіз документальних і літературних джерел, у яких висвітлений досвід іншомовної підготовки

майбутніх вчителів у ВНЗ України, уможливив виокремлення низки суперечностей, зокрема між: викликами сучасного глобалізованого та полікультурного суспільства й рівнем іншомовної підготовки майбутніх фахівців, необхідним для ефективної реалізації професійних функцій; розумінням соціальної значущості іншомовної підготовки педагогічних працівників і недостатнім використанням європейського досвіду в модернізації національної системи педагогічної освіти; очікуваннями суспільства якісних змін у системі освіти України відповідно до європейських стандартів і недосконалістю наукового обґрунтування концептуальних засад іншомовної підготовки майбутніх педагогів; вимогами сучасного суспільства знань до професіоналізму педагогів і недосконалістю підходів до відбору і структурування змісту їхньої іншомовної підготовки; об'єктивними потребами вивчення інноваційних ідей зарубіжного досвіду іншомовної підготовки майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей і відсутністю його системного вивчення й узагальнення у вітчизняній педагогічній теорії і практиці.

Забезпечення якісного рівня іншомовної підготовки майбутніх учителів можливе лише за умови подолання зазначених суперечностей на основі обґрунтування концептуальних засад розвитку системи їхньої підготовки, розроблення відповідних навчально-методичних комплексів і науково-практичних рекомендацій. Інтеграційні тенденції розвитку України, наміри щодо приєднання до європейського простору вищої освіти, соціальна значущість забезпечення якості та ефективності іншомовної підготовки майбутніх викладачів немовних спеціальностей, відсутність цілісного системного дослідження та практичного впровадження в Україні досвіду іншомовної підготовки майбутніх педагогів в Польщі та Чехії, актуальність проблеми, її соціальна значущість і недостатня розробленість у вітчизняній науковій літературі свідчать про необхідність вивчення тенденцій розвитку іншомовної підготовки майбутніх учителів немовних спеціальностей у вищих навчальних закладах Польщі та Чехії.

Мета статті. Довести необхідність і визначити методологічні підходи до вивчення провідних тенденцій іншомовної підготовки майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей у вищих навчальних закладах Польщі та Чехії з метою подальшого обґрунтування можливості творчого використання прогресивних інноваційних ідей їхнього досвіду в удосконаленні системи іншомовної підготовки майбутніх учителів в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Прийнята українським урядом національна політика вивчення й популяризації іншомовного навчання передбачає оволодіння до 2020 року кожним випускником української школи двома іноземними мова-

ми, що вимагає від учителя нового покоління здатності реалізовувати інноваційні методи викладання, забезпечувати постійне самовдосконалення особистості учня. Метою вищої школи визначена підготовка високоосвіченого фахівця й творчого працівника, здатного до роботи в багатомовному інформаційному просторі. Навчаючи дітей і молодь, формуючи їхній світогляд і культуру, сучасний учитель виховує в молодого покоління здатність жити і працювати в умовах полікультурної взаємодії народів європейського простору. Це змінює історичну місію освіти і вчителя, головним завданням яких є виховання потреби і вміння жити разом у єдиному європейському домі на засадах демократії та дотримання прав людини, миролюбства і безпеки, толерантності і солідарності.

Виконання цього завдання потребує розробки єдиної стратегії іншомовної підготовки майбутніх педагогічних кадрів, підпорядкованої інтеграції зусиль з формування нового вчителя на єдиній платформі європейських цінностей з урахуванням особливостей національних культур і характерів. У цьому контексті спостерігаємо помітні досягнення держав Західної Європи, а також країн колишнього соціалістичного табору, які нещодавно приєдналися до Європейської співдружності. Вони успішно конкурують на світовому ринку, визначаючи основні напрями розвитку суспільно-економічних відносин, в тому числі освітні тенденції.

Україна поки що не входить до числа країн-лідерів у цій галузі, проте докладає чималих зусиль щодо оновлення змісту освіти та удосконалення її методології у відповідності до значних суспільних і технологічних перетворень, що відбуваються як в Україні, так і у світі в цілому. Отже, предметом спеціального дослідження мають стати провідні тенденції іншомовної підготовки майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей у вищих навчальних закладах східноєвропейських країн, зокрема Польщі та Чехії. Вивчаючи означену проблему, досліднику доведеться вирішувати низку важливих завдань, серед яких:

- визначення базових понять та з'ясування концепції іншомовної підготовки майбутніх учителів у польських і чеських вищих навчальних закладах;
- обґрунтування критеріїв порівняння ефективності іншомовної підготовки майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей у Польщі та Чехії;
- виявлення загальних і специфічних тенденцій іншомовної підготовки майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей в означених країнах;
- визначення впливу світової освітньої політики й євроінтеграційних процесів на якість іншомовної підготовки майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей у Польщі та Чехії;
- здійснення порівняльно-педагогічного аналізу іншомовної підготовки майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей в Польщі, Чехії та Україні;

- визначення напрямів й обґрунтування перспектив використання позитивного досвіду польських і чеських освітян в процесі іншомовної підготовки фахівців нефілологічних спеціальностей у вітчизняних педагогічних навчальних закладах.

Для розв'язання визначених завдань і досягнення мети вважаємо за доцільне використання комплексу взаємопов'язаних методів дослідження, а саме: загальнонаукового – бібліографічний і ретроспективний аналіз, порівняння та узагальнення для виявлення особливостей іншомовної підготовки майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей в Польщі та Чехії; історично-системного – аналіз автентичних джерел, офіційних документів країн, що досліджуються, для вивчення процесу становлення і розвитку вищої педагогічної освіти; компонентно-структурного – для виокремлення основних компонентів систем іншомовної підготовки вчителів нефілологічних спеціальностей та обґрунтування напрямів їх розвитку; структурно-функціонального – для аналізу структурно-змістових, організаційних і дидактичних засад іншомовної підготовки фахівців означеного напрямку; компаративно-педагогічного – для порівняння та виявлення подібних і відмінних підходів до іншомовної підготовки вчителів немовних спеціальностей у польському, чеському та українському досвіді; інтерпретаційно-аналітичного – для здійснення аналізу літературних, документальних та інших джерел, зокрема мовами країн, що досліджуються, з використанням інтерпретації, систематизації, порівняння та узагальнення; пошукового – для формування узагальнених висновків, виявлення раціонального і практично-ціннісного у наукових розробках з порівняльної педагогіки; прогностичного – для обґрунтування перспектив розвитку системи іншомовної підготовки майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей в Україні на основі творчого використання інноваційних ідей польського та чеського досвіду; статистичних методів – для узагальнення і конкретизації статистичних даних щодо динаміки розвитку системи іншомовної підготовки; емпіричних методів – бесід, дискусій, спостережень, обговорень під час зустрічей на конференціях і семінарах.

Актуальність дослідження, на нашу думку, полягає в тому, що успішність входження України в європейський освітній простір визначається процесами модернізації процесів у нашій системі освіти, зокрема в сфері іншомовної підготовки, покликаними підготувати вчителя нового типу, конкурентоздатного й готового до нових трансформаційних змін. Система іншомовної підготовки педагогічних фахівців нефілологічних спеціальностей має відповідати вимогам сучасної цивілізації, українського суспільства, логіки й методології сучасної педагогічної науки; базуватись на теоріях розвитку культури особистості й

суспільства; органічно інтегруватись у загальну теорію навчання; давати можливість розв'язувати культурологічні, соціологічні, психологічні й педагогічні проблеми.

Компаративний характер означеного дослідження зумовлює необхідність обґрунтування його концептуальних положень з позицій наступних концептів: аналітичного (характеристика сучасних систем іншомовної підготовки вчителів нефілологічних спеціальностей у Польщі та Чехії), критичного (динаміка функціонування і розвитку польської та чеської систем іншомовної підготовки вчителів нефілологічних спеціальностей з урахуванням світової освітньої політики, євроінтеграційних процесів, потреб особистості, науки, економіки і ринку праці) та прогностичного (використання інноваційних ідей польського та чеського досвіду у вітчизняній педагогічній теорії і практиці).

Дослідження обраної проблеми має базуватись на науково обґрунтованому положенні про те, що іншомовна підготовка майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей в Польщі та Чехії є важливою складовою їхнього соціального розвитку. Методологічною основою дослідження є положення про важливість урахування соціальних, економічних, культурологічних і політичних особливостей означених країн, їх впливу на професійну підготовку фахівців педагогічної галузі.

Провідною концептуальною ідеєю дослідження обраної проблеми є положення про те, що цілісний науковий аналіз тенденцій іншомовної підготовки майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей в Польщі та Чехії потребує комплексного застосування наукових підходів, які забезпечують вивчення обраної проблеми на міждисциплінарному рівні (системний, синергетичний, цивілізаційний, культурологічний, порівняльний, компетентісний, діяльнісний).

Системний підхід застосовуватиметься для розгляду іншомовної підготовки майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей в Польщі та Чехії, для виявлення загальних (які характерні для обох країн) та специфічних (для кожної окремої країни) тенденцій означеної підготовки, а також для визначення напрямів використання позитивного закордонного досвіду для вітчизняної системи іншомовної підготовки вчителів нефілологічних спеціальностей. Цей підхід також має забезпечити ефективний структурно-функціональний аналіз означеної проблеми у контексті економічного, політичного та соціального розвитку країн, що вивчаються.

Синергетичний підхід застосовуватиметься для визначення іншомовної підготовки майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей в Польщі та Чехії як системи, яка за певних умов здатна до самоорганізації, саморозвитку, самовдосконалення, базується на положеннях, суть яких полягає в тому, що взаємозв'язок системи іншомовної підготовки із соціальним середовищем має відкритий характер

і проявляється у змінах як середовища, так і самої системи.

Цивілізаційний підхід орієнтований на виявлення фундаментальних основ педагогічних культур, базових ідей, цінностей; допоможе визначити виховні цінності Польщі та Чехії, їхні світоглядні підвалини та аксіологічні орієнтації, які, на нашу думку, є відмінними від західноєвропейських.

Культурологічний підхід визначається як конкретно-наукова методологія пізнання та перетворення педагогічної реальності, основою якої є аксіологія; бачення освіти через призму поняття культури, тобто розуміння її як культурного процесу, котрий відбувається у культуровідповідному середовищі, всі компоненти якого наповнені людськими смислами і слугують людині, котра вільно проявляє індивідуальність, здатність до культурного саморозвитку і самовизначення у світі культурних цінностей. Цей підхід варто застосовувати для вивчення культурного середовища, в якому відбувається процес навчання та виховання майбутніх учителів.

Порівняльний підхід дозволить здійснити аналіз іншомовної підготовки вчителів нефілологічних спеціальностей в Польщі та Чехії загалом і кожній країні зокрема, а також з'ясувати спільні та відмінні риси у цій підготовці. Порівняльний аналіз здійснюватиметься з метою виокремлення загальних і специфічних тенденцій іншомовної підготовки майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей в Польщі та Чехії з метою здійснення об'єктивного оцінювання можливостей використання позитивного досвіду цих країн у практиці вітчизняної іншомовної підготовки.

Компетентнісний підхід стане основою забезпечення цілей, змісту і якості загальної професійної підготовки й визначатиме загальнопрофесійну іншомовну компетентність як цілісну, динамічну властивість особистості, що відображає її ціннісне ставлення до дисциплін, що вивчаються, а також готовність застосовувати свої знання, уміння й навички у майбутній професійній діяльності.

Діяльнісний підхід допоможе виявити тенденції в організації та методиці іншомовної підготовки майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей в Польщі та Чехії; визначити напрями і перспективи співробітництва України з цими країнами щодо іншомовної підготовки майбутніх педагогів. На засадах діяльнісного та системного підходів обґрунтуються

напрями використання польського та чеського досвіду в Україні.

Висновки. Отже, дослідження сучасних тенденцій іншомовної підготовки учителів нефілологічних спеціальностей у вищих навчальних закладах Польщі та Чехії є актуальною педагогічною проблемою, що спрямована на з'ясування особливостей процесу професійного становлення педагогів нефілологічних напрямів в умовах формування єдиного європейського освітнього простору, й орієнтована на визначення перспектив застосування досвіду означених країн в українській педагогічній практиці.

Наукова новизна результатів дослідження полягатиме у здійсненні цілісного аналізу основних тенденцій розвитку іншомовної підготовки майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей в Польщі та Чехії, зокрема: з'ясуванні суті концепції та методологічних підходів до іншомовної підготовки нового вчителя для об'єднаної Європи; виявленні впливу світової освітньої політики та євроінтеграційних процесів на організацію іншомовної підготовки майбутніх учителів; визначенні загальних та специфічних тенденцій розвитку іншомовної підготовки майбутніх вчителів нефілологічних спеціальностей та здійсненні порівняльного аналізу визначених тенденцій; окресленні напрямів осучаснення іншомовної підготовки майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей в Україні з урахуванням позитивного іноземного досвіду. На основі отриманих результатів з'явиться можливість удосконалення навчальних програм з профільних предметів та гуманітарного циклу, а також навчальних програм з дисциплін, що викладаються іноземними мовами.

Теоретичне значення полягатиме в обґрунтуванні доцільності запровадження нової, більш ефективної та прогресивної системи іншомовної підготовки майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей у вітчизняних педагогічних вищих навчальних закладах з урахуванням кращих зразків польського та чеського досвіду. Практичне значення дослідження полягатиме в розробленні методологічних основ та науково-методичних рекомендацій щодо вдосконалення іншомовної підготовки майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей в Україні на основі творчого використання прогресивного досвіду Польщі та Чехії.

Література

- Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 03.07.2017).
- Про освіту : Закон України. Законодавчі акти України з питань освіти: За станом на 1 квітня 2004 року. Верховна Рада України; Комітет з питань науки і освіти / І. Р. Юхновський (ред.-упоряд.). Офіційне видання. Київ : Парламентське вид-во, 2004. С. 21–52.
- Концепція «Нова українська школа». URL: <http://mon.gov.ua/Новини%202016/12/05/konczepczya.pdf> (дата звернення: 03.07.2017).
- Матвієнко О. В. Багатомовність у практиці європейських університетів: українська перспектива. *Edukacja zawodowa i ustawiczna*. 2016. № 1. С. 437–446.

- Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті : проект. Київ : Шкільний світ, 2001. 24 с.
- Педагогічна Конституція Європи. URL: <http://yspu.org/images/0/00/Frankfurt2013.pdf> (дата звернення: 03.07.2017).
- Проект «Шкільний вчитель нового покоління». URL: <http://www.britishcouncil.org.ua/about/press/вчитель-нового-покоління> (дата звернення: 03.07.2017).
- Speak Global – Go Global: англійська мова в системі середньої освіти. Матеріали круглого столу НАПН України від 9 червня 2015 р. URL: www.naps.gov.ua/ua/press/releases/703/ (дата звернення: 03.07.2017).

References

- The Law of Ukraine «On Higher Education»* of 2 July 2014 № 1556-VII. Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (ukr).
- The Law of Ukraine «On Education»* of 1 April 2004 № 1060-XII. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1060-12> (ukr).
- Concept «New Ukrainian School»*. Retrieved from <http://mon.gov.ua/Novyny%202016/12/05/konczepczyia.pdf> (ukr).
- Matviyenko, O.V. (2016). Bahatomovnist u praktytsi yevropeyskykh universytetiv: ukrayinska perspektyva [Multilingualism of European Universities: Ukrainian Perspectives]. *Professional and Continuing Education: Polish-Ukrainian Scientific Yearbook*, 1 (5), 437–446 (ukr).
- Natsionalna doktryna rozvytku osvity Ukrayiny u XXI stolitti: proekt [National Doctrine of Ukrainian Education Development in XXI century: project]*. Kyiv, Ukraine: Shkilnyy svit, 24 (ukr).
- Pedagogichna Konstytucija Jevropy. Preambula [Pedagogical Constitution of Europe. Preamble]. (2013). *Vyshha osvita Ukrayiny*, 3, 111–116 (ukr).
- Proekt «Shkilnyy vchytel novoho pokolinnya» [Project «School Teacher of a New Generation»]. Retrieved from <http://www.britishcouncil.org.ua/about/press/vchytel-novoho-pokolinnya> (ukr).
- Speak Global – Go Global: English in the secondary education system. Retrieved from <http://www.naps.gov.ua/ua/press/releases/703> (ukr).

AKTUALNOŚĆ PRAKTYCZNEGO UCZENIE SIĘ JĘZYKA OBCEGO PRZEZ PRZYSZŁYCH NAUCZYCIELI DYSCYPLIN NIEFILOLOGICZNYCH NA UNIWERSYTETACH W POLSCE I CZECHACH

Gromov Yevhen, kandydat nauk pedagogicznych, nauczyciel języka obcego,
Państwowy Uniwersytet Pedagogiczny im. Mychajła Kociubinskiego w Winnicy,
ul. Ostrozhskiego, 32, 21100 Winnica, Ukraina, vdpu2004@i.ua

W artykule przedstawiono pogląd, że badanie nowoczesnych tendencji nauki języka obcego przyszłych nauczycieli dyscyplin niefilologicznych w uniwersytetach Polski i Czech stanowi aktualny istotny problem pedagogiczny. Autor opisuje możliwe kierunki badań naukowych, zidentyfikowane nierozwiązane problemy, zadania główne, podstawy metodologiczne, podejścia naukowe, które mają teoretyczne i praktyczne znaczenie w badaniu tego problemu dla krajowej nauki pedagogicznej. Wykazano rolę badań naukowych w wyjaśnianiu funkcji przygotowania profesjonalnego przyszłych nauczycieli dyscyplin niefilologicznych w warunkach budowania jednolitej europejskiej przestrzeni edukacyjnej. Mają one na celu określenie perspektyw udziału państw Europy Wschodniej w doskonaleniu ukraińskiej praktyki edukacyjnej.

Słowa kluczowe: Czechy; dyscypliny niefilologiczne; europejska przestrzeń edukacyjna; nauka języka obcego; Polska; praktyczne uczenie się przyszłych nauczycieli.

ACTUALITY OF EXPERIENCE STUDY OF NON-PHILOLOGICAL DISCIPLINES FUTURE TEACHERS' FOREIGN-LANGUAGES TRAINING IN HIGHER SCHOOLS OF POLAND AND CZECH REPUBLIC

Gromov Yevhen, PhD in Pedagogics, Lecturer of Foreign Languages Department, Vinnytsia State Pedagogical University named after Mykhailo Kotsiubynsky, 32 Ostrozhsky Str., 21100 Vinnytsia, Ukraine, vdpu2004@i.ua

The author asserts that realization of principal theses of pan-European recommendations for linguistic education stipulates necessity to revise settled views on the process of future teachers' foreign-languages preparation taking into account modern society demands and requirements on level and extent of knowledge which every higher pedagogical institution graduate must possess. Thus we face the pressing demand of making adjustment of future pedagogues' linguistic training in correspondence to actual challenges which presume conversion from traditional to innovative methods of individuals' professional formation, from priorities of narrowly specialized tasks to holistic development of future teachers, pedagogical interaction, joint creativity and cooperation which provide Ukraine's integration into European educational space. It has been supposed in the article that investigation of modern tendencies in foreign-languages training of non-philological disciplines future teachers in higher schools of Poland and Czech Republic is an actual pedagogical problem.

Main directions of possible scientific research have been outlined; unsolved aspects, principle objectives, methodological groundings, research approaches, as well as practical and theoretical importance for native pedagogical science have been determined. It has been shown that scientific investigations which are aimed at ascertainment of basic peculiarities of non-philological teachers' professional formation in conditions of united European educational space formation will designate further perspectives for implementation of Eastern-European countries positive experience into Ukrainian pedagogical practice.

Key words: Czech Republic; European educational space; experience study; foreign languages training; future teachers; non-philological disciplines; Poland.

Стаття надійшла до редакції 10.07.2017

Прийнято до друку 05.10.2017

УДК 378.011.3 – 051(44) (043.3)

Тетяна Харченко

ORCID iD 0000-0002-4480-1585

доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри
романської філології та порівняльно-типологічного мовознавства,
Київський університет імені Бориса Грінченка,
вул. Маршала Тимошенка, 13-6, 04212 м. Київ, Україна
t.kharchenko@kubg.edu.ua

СЕМІНАРИ АНАЛІЗУ ПРАКТИК У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛІВ У КРАЇНАХ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ

У статті висвітлено дослідження західноєвропейських теоретиків і практиків педагогічної освіти про особливості організації семінарів аналізу практик як одного з методів розвитку й трансформації особистості вчителя-рефлексивного практика. На їх погляд, аналіз педагогічної практики є для майбутнього вчителя роботою з побудови нових теоретичних знань і роботою з формування нових практичних і професійних компетенцій. Дійшовши висновку, що рефлексивна практика – це справа швидше стану, ніж чіткої методологічної компетенції, теоретики й практики педагогічної освіти у Західній Європі стверджують, що розвиток особистості вчителя-рефлексивного практика відбувається в результаті практики й інтенсивного тренування, де студент-стажист має безліч випадків виробити сам для себе загальні схеми рефлексії й регуляції, знайти відповіді на всі проблемні питання.

Ключові слова: аналіз практик; клінічна підготовка; особистість учителя; рефлексивний практик.

DOI: 10.28925/2226-3012.2017.6.169175

Вступ. Особливо актуальною для розвитку України в нових соціально-економічних умовах залишається проблема підготовки вчителя нової генерації, здатного самостійно й відповідально діяти в складних реаліях постсучасності. Побудову особистісних установок сучасного вчителя, підсилення гуманістичного потенціалу педагогічної освіти українські вчені розглядають як одну з головних умов реформування національної системи освіти. Це констатовано у найважливіших законодавчих актах щодо національної стратегії розвитку освіти й виховання, зокрема в Законі України «Про Освіту» від 1 вересня 2016 р. Однак, незважаючи на накопичені традиції в області особистісно орієнтованої професійної підготовки вчителів, практичний аспект вирішення зазначеної

проблеми залишається вкрай незадовільним. Це стало підставою для усвідомлення актуальності й необхідності вивчення конструктивного педагогічного досвіду країн Західної Європи, де в останні десятиріччя активно здійснюється реформування системи підготовки вчителів на засадах гуманізму.

Наголосимо, що західноєвропейська педагогічна освіта проголосила постулат про те, що основою професії й ключем до професіоналізації вчительської праці є особистість учителя-рефлексивного практика (Perrenoud, 2001). Особливе значення для наукової розробки й практичного застосування рефлексивного підходу у процесі професійної підготовки вчителя мають роботи таких учених: М. Альте (M. Altet), Ж. ле Ботер (Le Boterf), Ж. Бейєро (J. Beillerot), Л. Демайї (L. Démaillly), Ф. Дольто (F. Dolto), Ф. Ембер (F. Imbert), Ж. Філлю (J. Filloux), П. Жийє (P. Gillet), Д. Зей (D. Zay), В. Ланг (V. Lang),